

Francesos a sang i foc

Ara fa 200 anys de l'entrada de les tropes napoleòniques a Mataró

Febrer de 1808. Napoleó entra a Espanya amb l'excusa de passar-hi per envair Portugal. La Monarquia espanyola i el seu govern, que fa temps que van a la deriva, es mostren impotents per frenar el Francès. Qualsevol petit aldarull pot encendre el polvorí de la revolta popular. I la metxa s'encén el dia 2 de maig a Madrid, on els napoleònics fan una massacre de civils. A partir d'aquest moment, els aixecaments s'estenen com la pólvora per tot el país.

Ara fa 200 anys dels fets que van desencadenar en la Guerra del Francès i els historiadors locals Ramon Reixach i Albert Dresaire han fet el següent reportatge per recordar, pensar, i fer memòria.

Les tropes de la divisió del general Chabran van arribar a Mataró el 7 d'abril i s'hi van estar, en teoria com a aliats, fins el 4 de juny. Durant aquells dies els mataronins van començar a covar, d'amagat, l'animadversió a les forces napoleòniques, sobretot animant a desertar els soldats francesos.

“Durante la mansión de la división de Chabran en la ciudad se pensaron varios medios de acabar con ellos secretamente, se fomentó la desertión y fue tan feliz el resultado de las medidas que para ello se tomaron que llegó a ser continua y aún pública. Chabran no pudo disimular más; intentó contenerla con amenazas severas contra sus autores y mandó se rotulasen las puertas foráneas de las casas con sus nombres y apellidos de sus

UN REPORTATGE DE RAMON REIXACH I ALBERT DRESAIRE

CONTINUA A LA PÀGINA SEGÜENT

L'aixecament de Mataró va ser el primer de diferents pronunciaments

CONTINUA DE LA PÀGINA ANTERIOR

soldados. Y ordenó hacer correrías por los alrededores de Mataró para detener a los desertores”.

Mataró vol salvar Barcelona

Un cop les tropes van evacuar la Ciutat per dirigir-se cap a Barcelona “*en la tarde del 7 se dio un grito unánime contra los franceses, protegido por algunos religiosos, nombrando por jefe popular a Don Domingo de Caralt*”. L'aixecament de Mataró va seguir als de Lleida i Manresa. Cada un d'ells era l'espoleta per encendre nous pronunciaments: Figueres, Girona i moltes altres poblacions catalanes s'hi van anar afegint.

La idea dels de Mataró era alliberar Barcelona, que des d'un principi havia quedat en poder de les tropes del general Duhesme. L'endemà, dia 8 juny, molt de matí, el Corregidor va convocar d'urgència a tot el Consistori a casa seva “*a fin de celebrar Ajuntamiento extraordinario, con motivo de que todo el Pueblo se havia levantado contra los Franceses, que acababan de desocupar la ciudad y pedia à vivas instancias se le entregasen las Armas y Municiones que se hallaban en una de las piezas de las Casas Capitulares para con ellas ponerse en defensa del Rey, de la Religión y de la Patria y que igualmente se instalase una Junta de buenos Patricios que le Gobernase y diese las órdenes convenientes para la citada defensa contra el Enemigo en el punto de Montgat: Inmediatamente que el Ajuntamiento observó que el Pueblo se havia levantado y decidido en favor de la justa causa, no pasó un momento en adoptar y proteger aquella empresa, de manera que en la misma mañana del referido dia entregó à estos vecinos (llenos del mayor entusiasmo) todas las Armas y Municiones que tenia bajo su custodia; los cuales se pusieron desde luego la escarapela española en señal de su firme determinación de defenderse de las operaciones del Enemigo.*”

Un cordó defensiu

El pla era aixecar un cordó defensiu en la línia del Turó de Montgat fins a Montalegre per tancar el Maresme per la part de baix de possibles incursions dels francesos tancats a Barcelona. Després de tocar a sometent, els de Mataró i baix

Maresme van marxar cap a Montgat sota el comandament del coronel Marià Pou i Ramis, qui, al cap de poques hores, seria nomenat, des de la nostra ciutat, comandant general d'aquest cordó i fort.

“Junta de Gobierno”

Aquell mateix matí del dia 8, després de la marxa dels homes armats a Montgat, es va constituir la Junta que s'havia sol·licitat. “*La Junta tomó el título de Junta de Gobierno; y se assumió todas las atribuciones del Gobierno asi del Reyno, como de todas las de los demás cuerpos establecidos, declarandose independiente, por no querer reconocer autoridad alguna que procediese del poder intruso usurpado por los Franceses; pero dirigiendo comisionados a las demás cabezas*

de los Corregimientos del Principado, les previno de su decisión y al mismo tiempo de someterse a las órdenes del Gobierno Central que se estableciese, ya fuese por el todo de la Provincia ó ya del Reyno Entero”.

3.000 voluntaris

A la fortificació de la línia Montgat-Montalegre hi van participar entre dos a tres mils voluntaris. Molts dels materials arribaven des de Mataró. Els mestres fonedors de la ciutat van començar a fabricar bales a l'Escola Pia i es va llogar una galera per fer el cors. El mataroní, Joan Vilardebó i Morera i *cuantos albañiles, carpinteros y cerrajeros había en la ciudad*, van ajudar a bastir una edificació defensiva al capdamunt del Turó

Una conferència per recordar-ho

Albert Dressaire és autor d'un llibre dins la col·lecció “Caps de Bou” sobre la Guerra del Francès a la comarca i també ell serà protagonista d'una conferència sobre aquests fets i com els va viure la nostra ciutat, ara que fa 200 anys de l'entrada a sang i foc de les tropes franceses a la ciutat.

Per a tots els interessats, la conferència començarà a les vuit del vespre del

dijous 19 de juny, al Museu Arxiu de Santa Maria. Dressaire és col·laborador del Museu Arxiu, membre del qual és Ramon Reixach, co-autor d'aquest reportatge històric sobre uns fets per molta gent desconeguts ocorreguts fa 200 anys. En temps de memòria històrica i de reivindicació del passat, recordar uns fets com aquests és un exercici necessari, Dressaire hi ajudarà el dia 19.

de Montgat.

El dijous 16 de juny del 1808, festivitat del Corpus, a les quatre de la matinada, el general Philibert-Guillaume Duhesme (que havia rebut de Napoleó l'encàrrec d'ocupar Catalunya) va fer sortir una de les seves divisions de Barcelona amb l'ordre de dirigir-se a Montgat i trencar-ne el cordó defensiu. Aquella divisió napoleònica era comandada pel general italià Lechi, i estava composta per entre 5000 i 7000 homes, 800 a cavall, vuit peces d'artilleria i alguns carros de municions. Davant de l'impressionant desplegament francès, els del país van fugir esporadits enmig d'una carnisseria. La recent victòria del Bruc, que segurament devia haver animat als del Maresme, no es va poder repetir.

A "saqueo y deguello"

El pànic es va estendre entre la població de Mataró, aleshores d'uns 10.000 habitants. A les dues de la tarda, des dels afores de la ciutat les tropes napoleòniques van començar a disparar amb balles de canó el campanar de l'església parroquial sense encertar. Una hora més tard, els locals disparaven contra els parlamentaris que havien enviat els

francesos. Aquest fet va provocar que, tot seguit, es donés l'ordre d'entrar "a la ciutat a toc de saqueo y deguello". En pocs minuts es van succeir tota mena de desgràcies i atrocitats. Es van incendiar moltes de les edificacions de ponent de la ciutat i embarcacions, com la fragata de Miquel Vilardebò encara per avarar i el bergantí de Felix Graciós. Josep López va morir a cops de sabre per un caçador de cavalleria, a la platja, quan volia agafar una barca per salvar-se. Es va saquejar el del monestir de les Tereses a l'entrada de la Ciutat. *"Como estos vecinos no conocian todavia los horrores de la guerra ni las consecuencias de ella no cuidaron de precaucionarse escondiendo sus tesoros, si solo de salvar sus vidas"*.

Una contribució salva Mataró

Els veïns, des del carrer o disparant des dels terrats i balcons, van pretendre aturar un enemic disposat a esclafar tot el que se'ls posés per davant. Va haver-hi moltes víctimes mortals. A la casa que encara hi ha, can Torner, a la cantonada de la muralla del Tigre amb el carrer Argentona, aleshores enganxada al portal de la muralla, fou mort Miquel Torner, el propietari, qui disparava l'enemic des de

la finestra. En aquells moments crítics, l'acció d'un sol home, Felix Antoni Campillonch i Velada (1752-1831), va salvar la ciutat, ja que es va poder posar en contacte amb el general Lechi comandant de les tropes napoleòniques assaltants, i qui havia estat hostatjat a la casa de Campillonch durant el mes de febrer. Per tal d'evitar una major carnisseria i l'incendi de tota la Ciutat es va pactar el pagament d'una quantiosa contribució de guerra que seguidament va ser aportada pels mataronins.

Fem memòria

Aquells fets del dia de Corpus de 1808 van significar l'inici d'una guerra que es va allargar fins a principis de l'any 1814, amb l'entrada a Mataró de Ferran VII ("el deseado"). Una guerra, que com totes les guerres, va ser un desastre per a la ciutat i els seus habitants, però al mateix temps va significar el principi de la ruptura amb un passat marcat per les institucions borbòniques de l'Antic Règim i l'obertura a un nou període marcat pel liberalisme polític...

Ja fa 200 anys d'aquells fets, i és bo que els descendents d'aquells mataronins en fem memòria.